

16. Хакен Г. Синергетика / Г. Хакен. – М. : Мир, 1980. – 406 с. / Haken G. *Synergetika (Synergetics)*, Moscow, Mir, 1980, 406 p. [in Russian].

Дата надходження статті: «31» березня 2017 р.

Стаття прийнята до друку «28» квітня 2017 р.

Рецензенти:

Жуковський В. – доктор педагогічних наук, професор

Хом'як І. – доктор педагогічних наук, професор

Плиска Юрій – доцент кафедри психології та педагогіки Національного університету «Острозька академія», кандидат педагогічних наук, доцент, e-mail: oa@oa.edu.ua

Plyska Yurii – assistant professor of the department of psychology and pedagogy of National University «Ostroh Academy», candidate of pedagogical sciences, associate professor, e-mail: oa@oa.edu.ua

Цитуйте цю статтю як:

Плиска Ю. Особистісна педагогічна культура вчителя: системний і синергетичний підходи до аналізу / Юрій Плиска // Педагогічний дискурс. – 2017. – Вип. 22. – С. 128–134.

Cite this article as:

Plyska Yu. The Personality Pedagogical Culture of a Teacher: Systematic and Synergetic Approaches to the Analysis, *Pedagogical Discourse*, 2017, Issue 22, pp. 128–134.

УДК:[371.134:93]:005.336.2

ОЛЕКСАНДР ПОЛІЩУК,

доктор філософських наук, доцент

(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)

OLEKSANDR POLISHCHUK,

doctor of philosophical sciences, associate professor

(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy)

orcid.org/0000-0002-9838-7105

Компетентнісний підхід до підготовки вчителя історії

Competence Approach to the Preparation of Teachers of History

Розглянуто суть компетентнісного підходу до підготовки вчителя історії в період інформаційно-глобалізаційних змін. З'ясовано, що «компетентність» означає коло повноважень будь-якої посадової особи чи органу; володіння знаннями, досвідом у певній галузі. Під професійною компетентністю педагога розуміють особистісні можливості учителя, які дозволяють йому самостійно й ефективно реалізовувати цілі педагогічного процесу. Для цього потрібно знати педагогічну теорію, уміти застосовувати її в практичній діяльності. Педагогічна компетентність учителя – це єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності. Розкрито професійні і педагогічні компетенції, якими повинен оволодіти студент вищого навчального закладу, здобуваючи кваліфікацію вчителя історії. Проаналізовано змістові структурні компоненти компетентностей педагогічної професії. Доведено, що знання та уміння є складовими компетентностей якими повинен оволодіти випускник навчального закладу. Вони є частковим у загальному й взаємодоповнюють одне одного. Загальні компетентності, що передбачені освітньою програмою є узагальненням тих, які передбачені навчальними дисциплінами навчального плану підготовки вчителя історії у вищому навчальному закладі. Встановлено критичні та кризові моменти, що впливають на формування компетентностей.

Ключові слова: компетентності, педагог, педагогічна діяльність, вищий навчальний заклад, суб'єкт, світогляд.

It is established that at the present stage of development of Ukrainian society the vector of political cooperation has changed, which increased the requirements to professional training of the future teachers, particularly teachers of history, who the most detailed and professionally, using modern innovative technologies, introduce the young man with the past, compares with the present, forms the world outlook. In this regard, they require a high level of intellectual development, civil position, national identity, social competence, active and responsible attitude to life, independence and flexibility of thinking, willingness to the effective explanation of problem situations, ability to continuous personal and professional improvement. Speaking about these components, we realize that they are the components of the competencies that should be taught and that should be developed by the student of pedagogical University.

It is proved that with the change of the political situation the person is in the state of splitting, and it is education that can overcome this condition, education with a new vision, new methods and new priorities, that is, people of competence training which focuses not on «knowledge for knowledge», but «knowledge for survival». It is proved that the competence reflects both praxeological and gnoseological side and is understood as the mastering of knowledge, and the ability to flexibly apply it in real life. So, competence is nothing more than a situational category, which is expressed in the willingness to engage in any activity in specific professional situations. According to this it is established that the components of professional competence, which is formed during training in higher educational institution while obtaining a degree a teacher of history. Therefore, the task of higher educational institution in training history teachers involves not only enriching the student's knowledge of historical facts, events, but also teaching him or her how to compare, evaluate historical processes from the point of view of time, without disturbing their accuracy.

Special attention is paid to socio-psychological characteristics of the future teacher. The stages of teachers' development are revealed. Despite the uncertainties and the stresses in modern society, the learning process in the university requires from the student deep knowledge of the psyche of the pupil, understanding their mental states, ability to select the information, to control their activity and behavior. To do this, the future teachers need cognitive skills that form the intellectual basis of professional competence, which is characterized as a complex personal formation, which optimally combines professionally important knowledge, abilities, skills, motives, value orientations, attitude of the person and determines the person's ability to self-realization and self-determination in effective pedagogical activity.

It is mentioned that each graduate, who obtained qualification of a history teacher should know: the foundations of general-theoretical and professional disciplines to the extent necessary for carrying out scientific research; the latest researches in the field of historical didactics, methodology of teaching and upbringing, ways of teaching in secondary school and work with gifted children; fundamentals of scientific activity; the main directions of development of education, systematization, processing, analysis, generalization and use of information; the foundation of methodological work on the speciality, preparation of informational and scientific-methodological materials; advanced learning technologies and active learning methods; experience in the implementation of humanistic ideas in domestic and foreign pedagogy; psychology of communication with pupils and adults; object, subject of history as a science and its relationships with other components of social studies; basic provisions of philosophical understanding of historical issues; categories of historical science; regularities, genesis, current state and main directions of development of Ukrainian historiography; chronology of the main events of domestic and world history.

By the mastery of these competencies the teacher of history can form the worldview of the future patriot of the state, the citizen, who is able to perform relevant tasks, independently to make decisions, to analyze situations and so forth. It is proved that the competence approach in education is associated with the personal oriented and active approaches to learning, as it concerns the identity of the student and can be implemented and tested only in the process of performing by the specific student of the specific set of actions.

Key words: *competences, pedagogue, pedagogical activity, higher educational institution, subject, world outlook.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... На сучасному етапі розвитку українського суспільства, на етапі зміни вектора політичної співпраці суттєво посилюються вимоги суспільства до професійної підготовки майбутніх педагогів. Від них вимагається не лише ґрунтовне засвоєння фахових знань і умінь, а й високий рівень інтелектуального розвитку, громадянської позиції, національної свідомості, соціальної компетентності, активного і відповідального ставлення до життя, самостійності й гнучкості мислення, готовність до ефективного роз'яснення проблемних ситуацій, здатності до постійного особистісного й професійного самовдосконалення. Тому в умовах зростання ролі знань і технологій у житті суспільства та інтенсифікації процесів економічної й культурної глобалізації освіти все більше позиціонується як дієвий інструмент формування особистості, здатної жити в умовах динамічних змін. Одночасно масштабні суспільні зміни та модернізація освіти становлять нові вимоги до якості підготовки та професіоналізму майбутніх фахівців. У цьому контексті особлива увага науковців приділяється з'ясуванню сутності компетентнісного підходу, який в останній час набуває значного поширення у практиці зарубіжної і вітчизняної підготовки у вищій школі. Особливо це стосується вчителів історії. Адже вчитель історії – це педагог, який найбільш детально і професійно, використовуючи сучасні інноваційні технології, знайомить молоду людину з минулим, порівнює з сучасним, формує світогляд. Щоб реалізувати ці вимоги, вчитель має оволодіти компетентнісним підходом до викладання цієї дисципліни. Він повинен показати ефективність вивчених дисциплін у життєвих ситуаціях, що описуються в історії, у реальному житті людини, у формуванні її світогляду і буття. Однак все це ускладнюється перехідними та

реформаційними ситуаціями, що виникли в сучасному суспільстві. Традиційні та фронтальні методи навчання, що використовувалися до цього часу, в сучасних, інформаційно-глобалізаційних умовах не забезпечують повної та фахової підготовки майбутнього вчителя, не відповідають цивілізаційному розвитку. Розв'язання цієї проблеми потребує пошуку нових підходів до організації навчального процесу й обґрунтування ефективних умов фахової підготовки майбутніх учителів історії в процесі фахової підготовки.

Аналіз досліджень і публікацій... Питання підготовки педагогічних кадрів привертало увагу провідних українських педагогів минулого М. Драгоманова, О. Духновича, В. Сухомлинського та ін. До їх розв'язання звертаються й сучасні дослідники. Теоретичні засади підготовки вчителя є предметом наукових статей І. Зязюна, Н. Кузьміної, В. Моляко, Л. Спіріна, М. Солдатенка, І. Тарасевича та ін.. Способам їх реалізації у різних видах професійної підготовки приділено увагу у працях А. Алексюка, Г. Костюка та ін. Праці Є. Веренчивої, З. Єфименко, М. Рутковської присвячені дослідженню формування особистості вчителя і вивченню процесу оволодіння ним педагогічною майстерністю.

Формулювання цілей статті... Розглянути компетентнісний підхід до підготовки вчителя історії в епоху інформаційно-глобалізаційних процесів.

Виклад основного матеріалу... Сьогодні Україна знаходиться на етапі історичного зламу – відбувається переорієнтація зовнішньо-політичного курсу зі Сходу на Захід, а відтак і внутрішня політика змінює свої пріоритети. У такий період, на думку філософа М. Бердяєва, людське життя та свідомість перебувають у стані розщеплення, роздвоєння [2, с. 6]. З одного боку, життєвий досвід людини переживає стан заплутаності та дезорганізованості, оскільки перестає відповідати життєвим практикам, нормам, цінностям, що склалися у суспільстві. З іншого боку, гостро усвідомивши проблемність свого буття та взявши під сумнів систему усталених оцінок та світоглядних орієнтирів, людина відчуває себе в епіцентрі суспільно-історичного життя. Вона активно веде пошуки відповідей на виклики долі, формує у собі здатність нести відповідальність за зроблений вибір. Катастрофічні моменти історії, на переконання філософа, зумовлюють і катастрофу духу людського, і водночас нові обрії його розвитку, коли той, «переживши моменти розщеплення і роздвоєння, здатен співставити ці два моменти – момент безпосереднього перебування в історичному і момент розщеплення з ним, щоб перейти у третій стан з ним, котрий надає особливої гостроти усвідомлення, особливої здатності до рефлексії і, разом з тим, у ньому здійснюється особливе звернення духу людського до таїни історичного» [2, с. 6].

Все це неминує впливає на історичну освіту, а відповідно і на підготовку вчителя історії. Національна доктрина розвитку освіти, «глобалізація, зміна технологій, перехід до інформаційного суспільства зумовлюють розвиток людини як головну мету, ставлять перед державою завдання пріоритетності розвитку освіти і науки» [6, с. 12].

Виходячи з аналізу цього документа стає зрозумілим, що пріоритетною функцією держави є забезпечення самореалізації особистості, задоволення її особистісних, духовно-культурних потреб та подолання розщепленості, зумовленої глобалізаційними та зовнішньополітичними процесами. Проте не можливо без ґрунтовної, компетентнісної підготовки педагогічних кадрів, зокрема вчителів історії.

Реалізація цієї державницької функції ставить серйозне завдання перед вищим навчальним закладом, що готує вчителів історії: підготувати компетентну особу, яка відповідала б вимогам часу, а цьому сприяє вивчення історії як науки, яка формує світогляд на основі конкретних історичних фактів. З цього приводу цікавими є міркування філософа З. Фрейда. Він вважає, що «чим менше дослідник знає про минуле і сучасне, тим не певнішим будуть його судження про майбутнє» [8, с. 134]. Зважаючи на цю тезу, вчитель історії зобов'язаний якомога більше навести конкретних наукових фактів, які відображали б достовірність тієї чи іншої події. Тому в сучасних умовах іде перегляд всієї історичної освіти, особливо, що стосується історії України, яка розглядається не як самостійне явище, а в контексті всесвітньої історії. Адже ті історичні процеси, що відбувалися в Україні, мають прямий зв'язок зі світовою історією. Але зреалізувати цього не можливо без компетентнісного підходу. Адже «компетентність» (лат. *competens* – відповідний, здібний) означає коло повноважень будь-якої посадової особи чи органу; володіння знаннями, досвідом у певній галузі. Під професійною компетентністю педагога розуміють особистісні можливості учителя, які дозволяють йому самостійно й ефективно реалізовувати цілі педагогічного процесу. Для цього потрібно знати педагогічну теорію, уміти застосовувати її в практичній діяльності. Педагогічна компетентність учителя – це єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності.

Існує й інша точка зору, яка розширює це поняття і розкриває його праксеологічну і гносеологічну сторони. Зокрема, К. Баханов, наголошує, що «компетентність» – це не просто володіння знаннями, але і спроможність їх гнучкого застосування. Останнє залежить від

аналітичних, творчих і практичних навичок. ...Аналітичні, творчі і практичні здібності, ... ми можемо розглядати як форми компетентності, що розвиваються» [1, с. 19].

Отже, компетентність – це ситуативна категорія, виражається в готовності до здійснення будь-якої діяльності в конкретних професійних ситуаціях. Більшість дослідників пов'язують проблему компетентності з професійним становленням особистості, розглядають її як оцінну категорію, що характеризує людину як суб'єкта професійної діяльності, її здатність виконувати завдання, що належать до її компетенції. У педагогічній науці поняття «професійна компетентність» розглядається в таких значеннях, як: сукупність знань і вмінь, що визначають результативність праці; обсяг навичок виконання завдання; комбінація особистісних якостей та характеристик; комплекс знань і професійно значущих особистісних якостей; вектор професіоналізації; єдність теоретичної і практичної готовності до праці; здатність здійснювати складні види діяльності [3, с. 51–55].

Зважаючи на таке розуміння компетентності, завдання вищого навчального закладу у підготовці вчителя історії ускладнюється тим, що він повинен підготувати такого фахівця, який зумів би не лише передати історичні знання, факти, а й навчити своїх учнів здійснювати порівняння й оцінювати історичні процеси з точки зору часу, не порушуючи історичних фактів. У зв'язку з цим слід звернути увагу на соціально-педагогічну концепцію професійного становлення вчителя, в якій надається перевага таким соціально- педагогічним характеристикам особистості вчителя: соціальна активність як сутнісна властивість індивіда, найважливіша якість особистості; гуманістична орієнтація, що відповідає глобальним змінам у сучасному світі; критичність мислення як вияв аналітичного підходу до процесу пізнання, оцінки навколишньої дійсності; цільова спрямованість на розвиток особистості школяра, формування в нього потреби в постійному русі вперед; залучення педагога до процесу взаємодії та співробітництва; долучення до життєдіяльності, у якій виявляється активність учителя [4].

На основі цих характеристик можна визначити етапи професійного становлення вчителя: виникнення й формування професійних намірів; професійне навчання як основа обраної спеціальності; входження в професію; часткова або повна реалізація у самостійній професійній діяльності.

А результатами цих етапів є: професійне самовизначення; професійна (педагогічна) майстерність; професійна компетентність.

Цілком зрозуміло, що сучасний процес навчання у вузі вимагає від студента глибокого знання психіки школяра, розуміння його психічних станів, уміння відбирати інформацію, контролювати свою діяльність і поведінку. Для цього викладачеві потрібні пізнавальні вміння, які утворюють інтелектуальну основу професійної компетентності. Сформованість цих умінь сприяє розвитку педагогічного та історичного мислення, формуванню глибоких і дієвих знань. Знання майбутніми педагогами сутності педагогічного процесу у вищому навчальному закладі, його закономірностей і особливостей створює хороші передумови для її розв'язання. Це є показником, критерієм професійної компетенції вчителя [4, с. 129]. Обґрунтовуючи теоретичні основи підготовки учителя до конструювання педагогічного процесу в умовах практичної діяльності Н. Хмель у своєму дослідженні вказує на те, що рівень підготовки вчителя виявляється в його здатності використовувати знання про різні сторони педагогічного процесу для вирішення відповідних завдань [9, с. 120]. У сучасних умовах важливою умовою професійної компетентності учителя історії є також, на думку Г. Нагорної, формування професійного мислення [5]. Адже невміння студентів приймати самостійні педагогічні рішення в нестандартних умовах, висловлювати незалежні в тих чи інших педагогічних ситуаціях думки, прогнозувати результати взаємодії з колективом, особистістю є проблемою в справі виховання педагогічних кадрів. Тенденція вузівської підготовки, спрямованої на накопичення знань у майбутніх учителів, і недостатнє їх практичне застосування в навчальному процесі на педагогічній практиці, породжує недоліки в подальшій роботі. Педагогічна підготовка в вузі повинна здійснюватись як єдиний процес методологічного і технологічного дослідження студентами системи загальних й особливих стосунків у педагогічних ситуаціях, які нескінченно і безперервно змінюються в своїй детермінації [5].

Отже, професійна компетентність вчителя – це складне особистісне утворення, що оптимально поєднує професійно важливі знання, уміння, навички, мотиви, ціннісні орієнтації, ставлення особистості та визначає здатність людини до самореалізації й самовизначення в ефективній педагогічній діяльності.

Саме на це спрямовані сучасні освітні програми підготовки вчителів історії. Вони передбачають, що кожен випускник, який здобув кваліфікацію вчителя історії, повинен знати: основи загальнотеоретичних та професійних дисциплін в обсязі, необхідному для проведення науково-дослідної роботи; найновіші дослідження з проблем історичної дидактики, методики навчання та виховання, прийомів навчання у загальноосвітній школі, а також в роботі з обдарованими дітьми;

основи наукової діяльності; основні напрями розвитку освіти, систематизації, опрацювання, аналізу, узагальнення та використання інформації; основи методичної роботи зі спеціальності, виготовлення інформаційних та науково-методичних матеріалів; прогресивні технології навчання та активні методи навчання; досвід реалізації гуманістичних ідей у вітчизняній та зарубіжній педагогіці; психологію спілкування з учнями і дорослими; об'єкт, предмет історії як науки та її зв'язки з іншими складниками суспільствознавства; базові положення філософського осмислення історичної проблематики; категорії історичної науки; закономірності, генезис, сучасний стан і основні напрями розвитку української історіографії; хронологію основних подій вітчизняної та світової історії. Отримавши такі знання, він буде вміти творчо застосовувати набуті знання для оптимального розв'язання педагогічних, навчально-виховних та науково-методичних завдань із урахуванням вікових та індивідуальних відмінностей учнів, особливостей різних соціально-педагогічних ситуацій; вести результативну навчально-виховну роботу, оперативно визначати ступінь і глибину засвоєння учнями програмного матеріалу, прищеплювати їм навички самостійного поповнення знань і проведення експериментів з метою виявлення їх природних здібностей; застосовувати різноманітні форми і методи навчання, володіти сучасними технологіями навчання та прогресивними методами керівництва навчальною, трудовою, суспільною та іншими видами діяльності учнів; сприяти формуванню в учнів уявлень про сучасну історичну науку, розвивати в них інтерес до вивчення історії, організувати індивідуальні заняття з учнями за ускладненими програмами; раціонально використовувати сучасне навчальне обладнання, технічні засоби навчання та обчислювальну техніку; користуватися бібліотечними каталогами, архівними описами, публікаціями документів та архівними справами; володіти методами аналізу історичних джерел та літератури; інтерпретувати історичний матеріал, розглядати його у всесвітньо-історичному контексті; аргументувати погляди науковців та свою власну точку зору щодо дискусійних питань вітчизняної історії; застосовувати набуті знання і навички для вирішення завдань історико-краєзнавчих досліджень.

Отримані такі знання і уміння, що є змістом компетентнісного підходу до підготовки випускника вищого навчального закладу, фахівця історії можна умовно поділити на такі групи: соціальні – пов'язані з життям суспільства, оточенням, особистою діяльністю; мотиваційні – пов'язані з внутрішнім переконанням та інтересами особистості; праксеологічні – пов'язані зі сферою знань, умінь і навичок оперувати науковими знаннями та фактичним матеріалом. Відповідно до цього і формується навчальний план спеціальності, до якого входять навчальні дисципліни, що передбачають реалізацію усіх груп компетентнісного підходу. Реалізація компетентнісного підходу сприяє випускнику вищого навчального закладу самостійно вирішувати життєві ситуації, нести відповідальність за прийняті рішення. Стосовно вчителя історії, то він відповідає не лише за фактично правильні подані факти, а й за той світогляд, підвалини якого він закладає. У цьому аспекті важлива увага приділяється аксіології історичного знання. На думку О. Удода – історія як навчальний предмет має на меті не лише донести до індивіда певну інформацію, «суму знань» про минулі епохи, але й сприяє формуванню духовних цінностей особистості. Релевантність історичних знань вчений вбачає в «укоріненні індивіда в його національній, культурній традиції, що має перетворитися на духовне джерело сучасного й майбутнього розвитку» [7, с. 16–20].

Висновок... Отже, постійно зростаючі вимоги ринку праці, стрімкі технологічні зміни, глобалізація, зростання академічної та трудової мобільності потребують використання компетентнісного підходу у формуванні готовності майбутніх учителів, особливо учителів історії, до вдосконалення професійного рівня, що є необхідною умовою і пріоритетним напрямом модернізації системи вищої педагогічної освіти. Компетентнісний підхід в освіті пов'язаний з особистісно зорієнтованим і діяльнісним підходами до навчання, оскільки стосується особистості студента й може бути реалізованим і перевіреном тільки у процесі виконання конкретним студентом певного комплексу дій. Він потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі, яка існує об'єктивно, для «всіх» студентів, на суб'єктивні надбання одного студента, які можна виміряти.

Систему компетентностей в освіті складають наступні: ключові – тобто надпредметні (міжпредметні) компетентності, які визначаються як здатність людини здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культуродоцільні види діяльності, ефективно розв'язуючи відповідні проблеми; загальногалузеві – їх студент набуває впродовж засвоєння змісту тієї чи іншої освітньої галузі; предметні – їх студент набуває впродовж вивчення того чи іншого предмета протягом усього періоду навчання у вузі.

Таким чином, професійна компетентність учителя – це інтегроване утворення в цілісній професійній структурі особистості вчителя, що є одним із виявів його професійної культури, показником сформованості професійно необхідних якостей і характеристик на засадах системи теоретичних знань та практичного досвіду, що зумовлюють достатній рівень готовності до виконання професійних обов'язків відповідно до визначених вимог, забезпечують високий рівень його самоорганізації та професійної самореалізації.

Список використаних джерел і літератури/References:

1. Баханов К. Державний стандарт шкільної історичної освіти : в пошуках оптимального варіанту / К. Баханов // Історія в школах України. – 2003. – № 2. – С. 6–8. / Bakhanov K. Derzhavnyy standart shkilnoi istorichnoi osvity : v poshukakh optymalnoho variantu (*State Standard of School History Education : in Search of Optimal*), Istoriiia v shkolakh Ukrainy, 2003, Issue 2, pp. 6–8. [in Ukrainian].
 2. Бердяев Н. Смысл и значение истории / Николай Бердяев. – Москва : Мысль, 1997. – 365 с. / Berdyayev N. Smysl i znachenie istorii (*Sense and Importance of History*), Moscow, Mysl, 1997. – 365 pp. [in Russian].
 3. Введенский В. Н. Моделирование профессиональной компетентности педагога / В. Н. Введенский // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 51–55. / Vvedenskii V. N. Modelirovaniye professionalnoi kompetentnosti pedagoga (*Modeling of Professional Competence of Pedagogue*), Pedagogika, 2003, Issue 10, pp. 51–55. [in Russian].
 4. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Выготский Л. С.; под ред. В. В. Давыдова. – М. : Педагогика, 1991. – 480 с. / Vygotskii L. S. Pedagogicheskaya psikhologiya (*Pedagogical Psychology*), Moscow, Pedagogika, 1991, 480 p. [in Russian].
 5. Нагорна Г. О. Формування у студентів педагогічних вузів професійного мислення : автореф. дис. д-ра пед. наук : 13.00.01 / Нагорна Г. О. – К., 1995. – 41 с. / Nahorna H. O. Formuvannia u studentiv pedahohichnykh vuziv profesiinoho myslennia (*Formation of Professional Thinking of Students of Pedagogical Universities*), Kyiv, 1995, 41 p. [in Ukrainian].
 6. Офіційний вісник України. – К., 2002. – № 16. – С. 12. / Ofitsiyniy visnyk Ukrainy (*Official Bulletin of Ukraine*), Kyiv, 2002, Issue 16, pp. 12. [in Ukrainian].
 7. Удод О. А. Історична освіта і формування духовних цінностей / О. А. Удод // Історія в школах України. – 1996. – № 1. – С. 16–20. / Udod O. A. Istorychna osvita i formuvannia dukhovnykh tsinnosti (*Historical Education and Formation of Spiritual Values*), Istoriiia v shkolakh Ukrainy, 1996, Issue 1, pp. 16–20. [in Ukrainian].
 8. Фрейд З. Будущее одной иллюзии / Зигмунд Фрейд // Вопросы философии. – 1998. – № 8. – С. 124–138. / Freid Z. Budushcheye odnoi illiuzii (*Future of One Illusion*), Voprosy filosofii, 1998, Issue 8, pp. 124–138. [in Ukrainian].
 9. Хмель Н. Д. Теоретические основы профессиональной подготовки учителя : дис. д-ра пед. наук : 13.00.01 / Хмель Н. Д. – Киев, 1986. – 346 с. / Khmel N. D. Teoreticheskiye osnovy professionalnoi podgotovki uchitelia (*Theoretical Bases of Professional Preparation of a Teacher*), Kiev, 1986, 346 p. [in Russian].
- Дата надходження статті: «16» березня 2017 р.
Стаття прийнята до друку: «11» квітня 2017 р.

Рецензенти:

Зданевич Л. – доктор педагогічних наук, професор
Романишина Л. – доктор педагогічних наук, професор

Поліщук Олександр – декан факультету мистецтв Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, доктор філософських наук, доцент, e-mail: Prokurator2007@ukr.net

Polishchuk Oleksandr – dean of the faculty of arts of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, doctor of philosophical sciences, associate professor, e-mail: Prokurator2007@ukr.net

Цитуйте цю статтю як:

Поліщук О. Компетентнісний підхід до підготовки вчителя історії / Олександр Поліщук // Педагогічний дискурс. – 2017. – Вип. 22. – С. 134–139.

Cite this article as:

Polishchuk O. Competence Approach to the Preparation of Teachers of History, *Pedagogical Discourse*, 2017, Issue 22, pp. 134–139.

УДК 372.834

ЛІЛІЯ РЯБОВОЛ,

*доктор педагогічних наук, доцент
(Україна, Кропивницький, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка)*

LILYA RIABOVOL,

*doctor of pedagogical sciences, associate professor
(Ukraine, Kropyvnytskyi, Cenral-Ukrainian State Pedagogical University
named after Volodymyr Vynnychenko)
orcid.org/0000-0003-3558-2103*

Методика навчання правознавства як наука: методи досліджень, категоріально-понятійний апарат, розробленість наукової та навчальної літератури
Methods of Teaching Law as a Science: Research Methods, Categorical-Conceptual Apparatus, Condition of Scientific and Educational Literature

У статті автором викладено результати і висновки вивчення питання сутності та специфіки методики навчання правознавства (правознавчої дидактики). Акцентовано увагу на такі обов'язкові атрибути цієї науки, як: методи досліджень, категоріально-понятійний апарат,